

dat het stereometrisch ruimtekarakter onmogelijk met den vlakken schilderijwand is te vereenigen, laat hij dit stadium in den steek met het doel een nieuwe ruimtevoorstelling te vinden. Eerst tracht hij daartoe den vorm te analyseeren om na afloop tot synthese over te gaan. Met afschaffing van het academisch perspectief zien we hem daartoe op het platte vlak alle aangezichten van het af te beelden lichaam ontrollen en neerslaan; dikwijls dienen kenmerkende doorsneden en projecties ter verduidelijking: toch heeft deze algemeene beschrijving niets van het dor-rationeële der Beschrijvende-Meetkunde-teekeningen, waarin later de Puristen zullen vervallen: integendeel, het intuïtief-doorvoelde plastische begrip van het voorwerp blijft de kern. Tijdelijk wordt de kleur opgeofferd of door neutrale tinten vervangen, terwijl aan het geheimzinnig-schijnende licht de taak is opgedragen de plan-afscheidingen te verduidelijken. Zoo komt Picasso, nadat Braque in 1909 in de „Indépendants” het voorbeeld heeft gegeven, met zijn eerste analytisch-kubistisch schilderij voor den dag, waarin het alzijdig-afgebeelde voorwerp als een lijk onherkenbaar anatomisch is ontleed.”

En zoo ontstonden dus de eerste dier duizenden werken, waarin de schilder méér dan „uitzicht” alleen op de dingen gaf, waarin hij ook „inzicht, doorzicht, rondzicht” wilde geven — met dit onmiddellijk resultaat, dat de verbijsterde, zich als behekst voelende toeschouwersdier-dagen, door het kris-kras door elkander schieten der diametraal elkaar zoekende of ontwijkende flesschen, gitaren, huizen, bergen, en wat dies meer zij, niet goed meer wisten of zij vóór of achter of aan weerskanten tegelijk van het „onherkenbaar lijk” der zoo geliefde natuur stonden. Een storm, een orkaan van verontwaardiging brak los. Geen wonder! Men kon bij Cézanne nog een en ander over 't hoofd zien en zekere dwaasheden verontschuldigen als zijnde de noodlottige produkten van een „onmacht tot realiseering” — was het niet Cézanne's eigen eeuwige klacht? — Men kon den braven douanier Rousseau nog als een ongevaarlijken en eigenzinnigen dilettant beschouwen — wat àl te simpel, niet waar? — Men kon Van Gogh genadig, zonder moeite, voor krankzinnig verklaren — wàs hij dan soms ooit normaal geweest? — Maar hier, hier gold het een schilder die reeds een zeker succes verworven had; erger nog: hier gold het een heele kudde begaafden! Een heele generatie scheen als bezeten door een wetenschappelijke manie.

En het bleef er niet bij: men maakte het nog bonter enkele jaren later. Men scheen niet tevreden op een dergelijke wijze den spot te drijven met Natuur en Kunst en de Publieke Opinie, maar ging er toe over lucifersetiketten, kranten-reclames, stukjes karton en linoleum en dergelijke

uitroep van Matisse: „encore des cubes! assez de cubisme!” (Salon des Indépendants, 1908). — Daar ik me toen ter tijde in de oerwouden, op Borneo, bevond . . . houd ik mij veiligheidshalve maar buiten dit gevaarlijk dispuut!